

um frv. til laga um ríkisábyrgðir.

Frá 2. minni hl. fjárhagsnefndar.

Í frumvarpi þessu er lagt til, að sett verði heildarlög um ríkisábyrgðir, veitingu þeirra og skilyrði fyrir því, að slík aðstoð sé veitt af hálfu ríkisins.

Á síðustu áratugum hefur Alþingi veitt ábyrgð ríkissjóðs fyrir lánnum til bæjar- og hreppsfélaga, annarra félaga og einstaklingsfyrirtækja til þess að greiða fyrir fjáröflun til nauðsynlegra framkvæmda og framfara á mörgum sviðum. Hefur sá stuðningur, sem ríkið hefur veitt með þessum hætti, verið ákaflega þýðingarmikill, því að án hans hefði ekki verið mögulegt að fá lánsfé til framkvæmdanna. Mjög þýðingarmiklar framkvæmdir til viðhalds og eflingar atvinnulífi um land allt hafa þannig verið byggðar á grundvelli ríkisábyrgðanna.

Að sjálfsögðu hafa alþingismenn gert sér ljóst, að áhætta fylgdi sumum ábyrgðum, sem veittar hafa verið. En talið hefur verið, að ríkisvaldið gæti ekki með öðrum auðveldari hætti veitt óhjákvæmilega aðstoð við þá uppbyggingu og framfarir í þjóðfélaginu, sem þar var um að ræða. Og margar ríkisábyrgðirnar eru alveg áhættulausar, að því er séð verður.

Ég tel ekki óeðlilegt, að settar séu með lögum aðalreglur um veitingu ríkisábyrgða. En það er ekki vandalaust að setja slíkar reglur. Við samningu þeirra þarf að hafa það tvennt í huga að setja ábyrgðunum eðlileg takmörk til þess að draga úr áhættunni við veitingu þeirra og þó ekki síður hitt, að sníða þeim ekki svo þröngan stakk, að synjað verði um aðstoð hins opinbera eftir þeirri leið til framkvæmda, sem óhjákvæmilegar eru til hagnýtingar á auðlindum og aukinnar framleiðslustarfsemi um land allt.

Það sést greinilega við athugun á frumvarpinu, að til þess er ætlað af ríkisstjórninni, er frumvarpið flytur, að dregið verði úr þeirri aðstoð, sem veitt hefur verið með ríkisábyrgðunum. Um þetta atriði og fleira, sem fram kemur í frv., vísa ég til umsagnar Karls Kristjánssonar í nefndaráli á þskj. 333, er hann lagði fram í efri deild 4. f. m.

Ég flyt tillögur um breytingar á nokkrum greinum frv. Breytingartillögur þessar flutti Karl Kristjánsson við afgreiðslu frv. í efri deild. Skal hér gerð nokkur grein fyrir tillögunum.

Í 2. gr. frv. segir, að ríkissjóður megi ekki ganga í sjálfskuldarábyrgð, nema slíkt sé sérstaklega ákveðið í lögum þeim, sem ábyrgð heimila. Gera má ráð fyrir, að þó að slíkt ákvæði verði sett í lög, verði það aðalreglan, að sjálfskuldarábyrgð verði veitt, þar sem einföld ábyrgð mundi yfirleitt ekki koma að gagni. Tel ég því réttara að orða greinina þannig, að sérstaklega skuli fram tekið, að ábyrgð sé einföld, ef til þess er ætlað.

Í 4. gr. segir, að hver sá, er ríkissjóður gengur í ábyrgð fyrir, skuli greiða gjald til ríkissjóðs, 1% eða 1½% eftir því, hvort um einfalda ábyrgð eða sjálfskuldarábyrgð er að ræða. Á fundi fulltrúaráðs Sambands ísl. sveitarfélaga í vetur var því mótmælt, að gjald þetta yrði lagt á sveitarfélögin. Ég tel rétt að fella þetta tekjuöflunarákvæði úr frv.

Samkv. 5. gr. getur ríkisstjórnin tekið greiðslu á skuldum, sem myndast hafa vegna þess, að ábyrgðir hafa fallið á ríkissjóð, af fé, sem skuldunautur kann að eiga að fá frá ríkissjóði, þótt almennar reglur um skuldajöfnuð séu eigi fyrir hendi. Þetta mun einkum snerta bæjar- og hreppsfélög, ef samþykkt verður. Þó að slíkt sýnist réttmætt, t. d. þegar um er að ræða hluta sveitarfélaga af söluskatti, virðist of langt gengið, ef tekið verður til skuldajafnaðar fé, sem sérstaklega er veitt samkvæmt lögum til ákveðinna framkvæmda, svo sem framlög til skólabygginga o. þ. u. l.

Flyt ég því breytingartillögu um viðbót við greinina, er takmarkar nokkuð heimildina til skuldajafnaðar.

Í 7. gr. frv. segir, að fjármálaráðherra sé heimilt að fela einhverjum ríkisbankanna að veita ráðuneytinu aðstoð við afgreiðslu ríkisábyrgða. Skal þá bankinn kynna sér rækilega fjárhag þeirra, er leita eftir ábyrgð, og gera tillögur til ráðuneytisins um, hversu snúast skuli við ábyrgðarumsókninni.

Ég tel ekki rétt af Alþingi að benda sérstaklega á ríkisbankana sem ráðgjafa við framkvæmd ríkisábyrgðarheimilda, þar sem venjuleg bankasjónarmið geta ekki ætíð gilt um veitingu ábyrgðanna. Legg ég því til, að sá hluti greinarinnar verði felldur niður. Hins vegar er eðlilegt að samþykkja það ákvæði greinarinnar, að ríkissjóður láti fylgjast með rekstri þeirra aðila, sem ríkissjóður hefur gengið í ábyrgð fyrir.

Í 2. málslíð 8. gr. er gert ráð fyrir, að reglugerð mæli fyrir um hámark ábyrgðar, er miðist við matsverð framkvæmdar. Réttara þykir, að þetta verði eins og áður ákveðið af Alþingi í hvert sinn sem ábyrgð er veitt, og legg ég því til, að þetta verði fellt úr frv.

Breytingartillögurnar eru fram bornar á sérstöku þingskjali.

Alþingi, 20. marz 1961.

Skúli Guðmundsson.